

Treballar a les colònies escolars

ELS CONTINGUTS HISTÒRICS I GEOGRÀFICS

Celso Calviño Andreu
Jerònia Sampol Fornés
CP RAFAL VELL. PALMA

REALITZAR anualment les colònies escolars, al CP Rafal Vell, és un dels objectius prioritaris de l'escola. És una de les activitats que conformen l'ideari del centre des de fa bastants d'anys i es duen a terme a tots els nivells escolars, des de l'educació infantil fins al darrer nivell de primària.

Normalment es realitzen a finals de maig o principis de juny. La raó de fer-se durant el tercer trimestre, sobretot als primers nivells de cada cicle, es deu a la necessitat per part del professor de conèixer el nou alumnat. En el cas particular nostre, en el tercer cicle de l'educació primària sempre es du a terme a l'acabament del curs i les dates exactes depenen de l'oferta de les cases de colònies. Fa anys no hi havia problemes per poder escollir dates i llocs, tant en el cas de Mallorca com a altres illes i llocs de la península, però actualment a causa que moltes d'escoles han introduït les colònies dins el seu currículum ho has de sol·licitar amb un any o dos d'antelació.

Les colònies actualment poden realitzar-se amb monitors o sense. Les realitzades amb monitors, tenen l'avantatge que aquests coneixen molt bé el lloc de visita i les activitats que ofereixen són variades, en aquest cas, el professor pot elegir les més adients segons els interessos i objectius de la seva programació. Si les colònies són sense monitors, són els mateixos tutors els que han de programar les activitats a desenvo-

lupar, llavors la feina de preparació recau totalment en els mestres, són ells els que han de visitar prèviament el lloc per organitzar els itineraris i preparar les activitats.

Les colònies es programen a principi de curs i sempre es té en compte les opinions dels tutors que han tingut anteriorment, per conèixer tant el lloc d'estada dels anys anteriors com els interessos i preferències de l'alumnat, perquè aquests adquiriran un protagonisme notable a l'hora de la preparació i realització d'activitats i jocs, o si aquestes estan preparades, escollir les més adequades i motivadores. S'ha de procurar sempre cercar nous llocs per fer les colònies i no repetir el lloc d'estada d'altres anys, hem de pensar que l'alumnat normalment vol conèixer nous espais, la qual cosa sempre és molt més atractiva.

Encara que s'elabori la programa-

ció per definir els objectius, la metodologia i l'avaluació sempre es deixa algun marge a la preparació d'activitats que sorgeixen espontàniament i són de l'interès o responen a motivacions dels alumnes.

Hem de tenir en compte els dos aspectes fonamentals de les colònies que són el treball i l'esbarjo. És important remarcar que de les colònies es pot treure un gran profit didàctic centrat en els continguts geogràfics i històrics presents en el projecte curricular. Encara que tots sabem que, les colònies escolars, són una peça clau per a la convivència, degut als lligams de relació que s'estableixen entre alumnes - alumnes i alumnes - professors fora de l'àmbit de l'escola.

Un aspecte molt important és que la vida en ple medi natural ens fa conèixer un escenari diferent a l'escolar, el tracte entre mestres i

alumnat canvia totalment donant pas a una confiança i relació plena entre els uns i els altres. Sí que és veritat que s'ha d'explicar a l'alumnat, i han de tenir molt present, que a les colònies per fer-se en temps lectiu, en hores que haurien de ser de classe, s'ha d'alternar el temps dedicat a l'esbarjo amb l'altre dedicat a l'aprenentatge. Indubtablement l'ensenyament - aprenentatge aplicat d'aquesta forma serà molt més divertit, significatiu i motivador.

També és primordial explicar a l'alumnat que la visita a altres llocs amb unes característiques molt distintes a les del nostre entorn quotidià,

ens ofereix poder aprendre de forma diferent i sobre la realitat molts de conceptes que d'altra manera, solament es podrien aprendre a través dels llibres de text.

Amb les colònies es potencien moltes capacitats, es fomenta l'observació directa i guiada, la deducció, la comparació, la interpretació, i el més important obrir interrogants a fenòmens, paisatges... que per a ells, com veurem, són nous i estranys.

Indubtablement hi ha uns objectius que podríem anomenar generals a qualsevol anada de colònies, tant si

es fan a Mallorca com si es fan a fora. Aquests són:

- Fruir i gaudir de la natura.
- Potenciar l'estima i respecte per la natura.
- Possibilitar aprenentatges directes a través de l'observació.
- Conèixer ambients diferents.
- Valorar l'autonomia personal.
- Desenvolupar la comunicació i convivència entre ells/es i els / les mestres en un àmbit diferent al que es viu a l'escola.
- Realitzar activitats lúdiques.
- Endreçar i netejar espais comuns.
- Responsabilitzar-se de les tasques que els han encomanat.
- Adquirir hàbits i normes de comportament a l'hora dels àpats.
- Respectar i tenir cura del material.
- Participar en l'elaboració i preparació de les activitats lúdiques.

En el tercer cicle de l'educació primària les colònies estan programades amb un objectiu molt clar, comprendre espais geogràfics diferents al nostre. Per aquest motiu en un principi pensàrem dur a terme les colònies a les illes de Menorca i Eivissa per tal de conèixer les illes que formen la comunitat autònoma. Això no fou possible perquè no trobàrem un lloc apropiat a Eivissa i si en canvi a Menorca. El nou replantejament, per a sisè, fou triar com a lloc d'anada la zona volcànica de la Garrotxa, perquè tenia unes característiques físico-naturals molt distintes a Mallorca.

Els continguts històrics i geogràfics que tractam són molt diferents als que estudiem a les colònies de cinquè amb l'anada a Menorca dels

de sisè amb la visita a la zona de Girona.

Menorca disposa d'una immensa quantitat de restes prehistòriques que serveixen de recursos per dur endavant l'estudi i repàs de la prehistòria de les Illes Balears, que és un dels blocs temàtics de cinquè. El món talaiòtic ja és conegut per l'alumnat de primària amb les anades a distints poblats talaiòtics que han visitat al llarg de l'etapa com són els de Capocorb Vell, ses Païsses i Son Fornés. El viatge a Menorca es complementa amb la visita al poblat de Torralba d'en Salord i Trepucó on poden observar i conèixer una taula absent en els poblats mallorquins. Una altra visita molt significativa és conèixer la naveta des Tudons usada com a necròpolis i diferent a les navetes d'habitació de Mallorca i d'aquesta manera l'alumnat es pot fer una idea de com eren aquestes construccions, ja que la naveta des Tudons està en perfecte estat de conservació. Des del punt de vista històric l'anada a les fortificacions del port de Maó i l'observació de certs edificis ajuda a conèixer i endinsar-se en la dominació anglesa de Menorca. Aquesta metodologia que empra com a principal recurs les visites i itineraris guiats, propicia un aprenentatge significatiu molt positiu. L'observació directa ajuda a comprendre millor molts d'aspectes que amb la simple lectura en el llibre de text i l'explicació del professor no seria tan efectiva. Totes les visites van acompanyades d'una explicació oral amb fets històrics determinats i la contarella de llegendes que fan molt més amè i ric l'aprenentatge del nostre passat.

L'anada a la zona de la Garrotxa des del caire històric ens permet conèixer com era la vida a l'època medieval al principat de Catalunya i ajuda a comprendre millor la història de la Corona d'Aragó. És molt interessant la visita al pobles de

Santa Pau i Sant Feliu de Pallarols i observar les cases i carrers típics de l'època medieval a través d'una gimcana.

Des del punt de vista geogràfic, la visita a Menorca ens ofereix veure una illa diferent a Mallorca. Observant l'aspecte geològic es poden veure materials lítics de l'era primària que pràcticament són inexistents a Mallorca. També és interessant observar els materials pissarrosos que hi ha a la part nord de l'illa.

La pujada al puig del Toro permet contemplar un paisatge des d'on es poden identificar molts d'accidents de costa i de relleu, caps, cales, barrancs, turons...fins i tot poder realitzar activitats d'orientació real i sobre mapes.

L'albufera des Grau on podem observar un dels espais de major interès natural amb gran varietat de plantes i ocells. Tampoc no deixam de banda l'observació i estudi dels dos ports naturals més importants de l'illa, el de Maó i el de Ciutadella.

La Garrotxa ofereix conèixer una zona volcànica amb uns materials molts diferents als de Mallorca i Menorca, on predominen els calcaris. La pujada i baixada al cràter del Volcà de Santa Margarida, l'anada al Croscat...tot ajuda a tenir una idea

molt clara de les diferències edafològiques i litològiques d'aquesta zona. El tipus d'agricultura i ramaderia, els paisatges boscosos amb una abundant vegetació fan que en parlar de paisatges, l'alumnat hagi adquirit uns coneixements molt més amplis que li permeten assimilar altres conceptes que d'una altra manera serien per a ell molt més abstractes i complicats.

La visita a la Fageda d'en Jordà ens ofereix la possibilitat de conèixer la formació d'un bosc de faigs en unes condicions climatològiques molt distintes del bosc de Mallorca. Igualment es fan diverses activitats sobre la flora i la fauna característica d'aquest lloc.

Per acabar, el professor, com en tota experiència didàctica, igualment a les colònies, és necessari dur a terme una avaluació ja que és una part molt important del currículum escolar. És convenient avaluar els resultats per tal d'evitar fer activitats que no han estat del seu interès i millorar aspectes o crear activitats noves segons els seus suggeriments, però també, s'ha de dir, que és necessari avaluar i no deixar de banda els coneixements adquirits per l'alumnat, així com tot l'aspecte actitudinal i de convivència.

